

Zares, kaj bi bilo življenje brez ljubezni? A ne mislim samo one tako imenovane ljubezni, ampak sploh ljubezen, ki izvira iz našega srca.

Gledé na ljubezen v ožjem pomenu mislim, da je silno važna za naše življenje, za našo srečo. Zlasti ženskim je ljubav ves obstanek: moškim pač utegne biti samo odlomek v njihovem življenju. V mladosti, ko jih vodi najbolj srcé, cenijo pač mnogi ljubezen; toda ko pridejo v zrelejšo dōbo, najdejo navadno več zadovoljnosti in sreče v častéh, kakor v ljubezni, recimo, do žene in rodbine. Meni se to ne zdi pravo. Kaj je ona slast časti in slave, ki največkrat omamlja dušo z napuhom, a naposled z nezadovoljnostjo, če se primerja z mirno zadovoljnostjo, katera veje iz sladkih vezil rodbinske ljubezni?

Tudi ni zemske sreče, kateri bi smeli manj zaupati nego slavi. Čaroben in veličasten je sicer njen sijaj, kakor je veličastna mavrica, ki se nenadoma prikaže na obzorju, a kratkodōbna je kakor ta. Slava je le hipno navdušenje občinstva do izvoljenega malika. Tako pretirano navdušenje bi se smelo primerjati pijanosti. Danes svet koga malikuje in ga povzdiguje v zvezde, a morda že jutri slavljenca prezira in zasmehuje. „Slava bodi samo onim v tolažbo, ki pogrešajo ljubezni“, méni Viktor Hugo, in jaz se popolnoma strinjam z njim.

Morda kdo izmed častitih čitateljev nevoljno zmaje z glavo, češ: Če sodim po teh trditvah, ni sploh ne veselja, ne sladkosti, ne sreče na svetu. Kaj pa naj lepša življenje, če je v vsaki stvarci trohica strupa? — Res, da se strup nahaja povsodi, a mi moramo znati predelati ta

strup v lečilni balzam. Dejansko življenje je res večkrat trdo ali vsaj vsakdanje. „prozaično“. A razumen in kreposten človek zna prestvarjati prozo svojega življenja v mikavno poezijo in sicer s tem, da ljubi in izpolnjuje svoje dolžnosti, da se zanima za življenje svojih dragih, svojih prijateljev in svojega naroda. Da, v vsako misel, v vsako gibanje poštenega, iskreno pobožnega, dobro vzgojenega človeka sije žarek poezije. Poetično stran življenja moramo sami iztakniti, in našli jo bomo v vsakem položaju, ako stojimo na trdni podlagi zdravih načel vere in morale. Ta stran nas tolaži, razveseljuje, osrečuje. Torej je od nas odvisna naša sreča, sami si jo kujemo.

Iz dosedanjega raziskovanja smo tudi spoznali, da je prava sreča človeku tukaj na zemlji le — vzor. Vidimo ga, hrepenimo po njem, a popolnoma doseči ga ne moremo. In kakor hodimo in se trudimo za drugimi vzori, tako tudi za svojo srečo. In tako je prav, da: človek naj se trudi za svojo srečo, dokler živi, da mu kdaj zasiže, ko se nam bodo do cela pokazali vsi vzori, ako namreč res gojimo prave vzore.

Gojimo si torej vzore mladi in stari, moški in ženske, če so vzori sedaj tudi nedosežni. Škode od tega ne bo nikoli. Neutešena nam sicer pri tem ostane duša, a to jo ravno krepi, to jo vzbuja k večji popolnosti. In borba za lepoto, dobroto, blagost, popolnost — ta borba dviga naše mišljenje in čustvovanje, da zemske bēde temne našim očem in se nam sladko smehlja življenje.

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige „Matice Slovenske“ za leto 1894.

(Dalje.)

Doneski k zgodovini Škofje Loke in nje-nega okraja. Spisal prof. Franc Kos. 368 str. Cena 1 gld. — Pri nobeni knjigi, kar jih je izdala „Slovenska Matica“ za l. 1894., ne nasprotujejo si kritiki tako, kakor pri ravno omenjeni. Prijatelji domače zgodovine so jo vsprejeli z veseljem; velika množica pa, ki želi le lahke, zabavne hrane, jo obsoja, kaŕoč posebno na „Matico Hrvatsko“, katera tako skrbno goji leposlovje in ne muči članov s takimi suhoparnimi knjigami. Kdor samo iz tega vzroka obsoja knjigo in „Matico“ našo, ozira se premalo na slovenske razmere. Za zdrav napredek je Slovencem temeljito poznanje domače zgodovine neobhodno potrebno. Čas je, da nam mine otročja

dōba, ko smo samo prepisovali iz Valvasorja. Treba je, da študiramo in razglašamo vire, katerih se Valvasor ni mogel dotakniti. Z njimi se nam bo pojasnilo neštevilno temnih zgodovinskih vprašanj. Imamo pač „Muzejsko društvo“, ki izvršuje hvalevredno to nalogo, a to društvo je posebno zunaj kranjskih mej Slovencem premalo znano in sploh še prešibko. Ko bi mi imeli „Akademijo znanostij“, kakor jo imajo Hrvatje, priobčevala bi ona take knjige, in naša „Matica“ bi gledé na leposlovje prav lahko posnemala posestrimo zagrebško. Dokler pa „Akademije“ nimamo, je dolžnost „Slovenski Matici“, da jo nekoliko nadomestuje. Storila je to z izdanjem Kosove knjige. Stoletja ohranja taka knjiga svojo vrednost. Gospod dr. Kos ni rešil samo lepega kosa naše zgodovine, ko je kupil od sirarja arhivalije za te „Doneske“, ampak je tudi delo dovršil s posebno svojo vestnostjo in strokovnim znanjem. V predgovoru omenja, kaj se je že o Loki pisalo,

potem sledé 703 regesti, in neprecenljiv je na koncu osebni, krajevni in rečni imenik, ker se iz njega mnogo naučé tudi nestrokovnjaki. Pri sosednih narodih, kateri menijo, da smo na nizki stopinji omike, dobivamo si s takimi knjigami potrebni ugled. Vzbudila se nam je samo jedna želja. Ne bilo bi napačno, ako bi se jedenkrat sešli slovenski zgodovinarji in določili nekatere izraze, katerih ljudstvo več nima, ali sploh ni imelo v svojem jeziku. Opažuje se, da si preiskovalci zgodovine pomagajo na razne načine, a jedinstvi manjka. Besede: Herrschaft, Gült, Pfennig itd. slovenijo se različno, kar bi lahko škodovalo stvari sami, ako za časa ne dobimo leka. O šolskih počitnicah bi bil tak shod zgodovinarjev v Ljubljani, združen s skupnim izletom v kak zgodovinsko znamenit kraj naše domovine, mogoč, koristen in zabaven.

A. K.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matica Hrvatske“.

Mirko Bogović. *Pjesnička djela. Svezak drugi. Pripoviesti.* 8". str. 347. Cena 1 gld. 50 kr. — Da postavi „Matica Hrvatska“ dostojen spomenik Bogoviću, jednemu izmed prvih pisateljev v dóbi absolutizma, izdala bo njegova dela v treh zvezkih. Lani smo dobili dve njegovi tragediji: „Matija Gubec, kralj seljački“ in „Stjepan, posljednji kralj bosanski“, a letos evo nam njegovih zbranih povestij! Bogović je bil jako velik um, vendar književnost hrvaška, posebno pa pripovedna, začela je ob njegovem času šele rasti, in to se pozna v njegovih povestih. Dasi je bil najboljši izmed vseh svojih vrstnikov, vendar mu je pripovedovanje okorno, nenaravno in zagrnjeno v romantično obleko. Dejanje je zajemal največ iz hrvaške minulosti, katera ga je tedaj, kot dobrega domorodca, jako zanimala. Da je zadel s tem pravo struno, kaže najbolje to, da je občinstvo jako rado čitalo njegove povesti. Te njegove povesti, osem jih je po številu, podala je letos Matica svojim članom. Prvikrat so izšle vse, razven jedne, v tedaj jedinem leposlovnem listu hrvaškem, v Nevenu (od l. 1852.—1858.), katerega je ravno Bogović oživil in mu bil prvi urednik. L. 1859. jih je izdal Bogović v posebni knjigi: „Pripoviesti“. Prvo izdanje je že povsem pošlo, a mlajši svet že slabo pozna Bogovićeve spise. V njih vlada največ domoljubno čuvstvo; le v jedni („Šilo za ognjilo“) se nam predstavlja pisatelj kot humorist. S to knjigo se bo osvežil spomin na njega, ki je to izvestno zaslužil po svojem književnem delovanju. Hkrati nam je pa ta knjižica tudi merilo, katero nam kaže, koliko je hrvaška književnost napredovala v poslednjih desetletjih. One

elegancije, lahкости v pripovedovanju, katero imajo nekateri sedanji pisatelji, Bogović ni imel, pač pa ima več domačega duha, kateremu so se že odtujili nekateri sedanji pisatelji. Knjigo je uredil in pregledal prof. Milivoj Šrepel, kateri bo za tretjo knjigo napisal tudi obširen pokojnikov življenjepis in oceno njegovega književnega delovanja.

Ksaver Šandor-Gjalski: *Male pripoviesti. Svezak prvi.* Str. 227. Cena 75 kr. — Pisatelj, brez dvojbe jeden od najboljših talentov v sedanji hrvaški književnosti, znan je ne samo v svoji domovini, ampak tudi v širnem svetu, ker je že več njegovih spisov prevedenih v ptuje jezike. Posebno v knjigah „Matica Hrvatske“ smo se z njim srečali že večkrat. Letos nam podaje zopet nekoliko manjih povestic in nekoliko drobnih črtic, katere so bile največ že priobčene v „Vencu“. Dasi ne moremo zatajiti, da piše zelo mikavno, vendar nam ta knjižica manje ugaja, kakor one, katere je popreje izdal v Matici. „Angjeo“ je lepa črtica, kjer se nam podrobno opisuje predobro in požrtvovalno materinsko srcé, „Pelud“ se tudi ugodno bere, dasi je cela stvar precéj neverjetna, a tudi v oddelku „Iz moje bilježnice“ se javi lep, posebno satirični dar pisateljev. No, o drugih sestavkih ne moremo soditi tako pohvalno. V „Notturnu“ je udaril pisatelj po novi poti; razvijati hoče nekaka spiritalistiška načela in oponašati neke pisatelje ptujih narodov, vendar s tem izvestno ne bo uspel. Ne najdemo ga na tej stezi prvikrat (Doktor Mišić), ali s takim pisanjem si izvestno ne bo osvojil srca hrvaških čitateljev. „Kobne slutnje“ niso prav nič boljše. Cela stvar je neverjetna, da ne rečem, smešna. A v „Starem panduru“ je hotel pokazati potrpežljivo naravo hrvaškega naroda, začel je pretiravati in menda v dobri nameri zašel, zakaj značaji, kakor je bil pandur Štefić, niso nikakor častni za hrvaški narod, a tudi jih v obče ni. Ne dá se tajiti, da je hrvaški narod morda bolj nego vsak drugi blage in potrpežljive narave, vendar v takih prilikah, kakor je bil pandur Štefić, pokazal bi tudi on svoje moštvo; to ni več potrpežljivost, to je „kukavština“. Ravno tako se nahaja v zbirki črtic: „Iz moje bilježnice“ poleg nekaterih lepih tudi nekoliko takih, katere moramo obsoditi. Pisatelj je znan med hrvaškim občinstvom, on je res mojsterski opisal krasno hrvaško Zagorje in njegove gradove, verno naslikal lepo vrsto starih grajščakov in plemenitašev, a v najnovejšem času kakor da se nekako odtuja s svojim pisanjem od domačega naroda. Menimo, da bo ta knjižica malokomu ugajala; želimo pa od srca, da v drugem zvezku „Malih pripoviesti“ srečamo zopet simpatičnega pisatelja „starih krovova“ i „rođjene grude“.

Janko Barle.